



Regio Foodvalley

# KADERBRIEF 2020-2023

17 december 2018



# KADERBRIEF 2020-2023

## REGIO FOODVALLEY

Vastgesteld in de vergadering van het algemeen bestuur van Regio Foodvalley op 7 december 2018.



# INHOUD

|                                          |           |
|------------------------------------------|-----------|
| <b>1. Inleiding</b>                      | <b>5</b>  |
| 1.1. Belangstelling voor Foodvalley      | 5         |
| 1.2. Foodvalley in Europa                | 5         |
| 1.3. Foodvalley en het Rijk / Regio Deal | 5         |
| 1.4. Investeringsagenda Agrofood         | 6         |
| 1.5. Nieuwe Strategische Agenda          | 6         |
| 1.6. Beleidsarme kadernota               | 7         |
| <b>2. Beleidskaders 2020 - 2023</b>      | <b>8</b>  |
| 2.1. Uitvoeringsagenda                   | 8         |
| 2.2. Valleihopper                        | 8         |
| 2.3. Werkprogramma's intergemeentelijk   | 9         |
| <b>3. Financiële cyclus &amp; proces</b> | <b>18</b> |
| 3.1. Kaderbrief: breder inzicht          | 18        |
| 3.2. Proces vaststelling Kaderbrief      | 18        |
| <b>4. Financiële kaders 2020 - 2023</b>  | <b>19</b> |
| 4.1. Prijsindexering budgetten           | 19        |
| 4.2. Meerjarenraming 2020-2023           | 19        |



# VOORWOORD

## Op weg naar een nieuwe Strategische Agenda

Deze kaderbrief richt zich op 2020 en verder. En eigenlijk is het lastig om voor die periode nu heldere kaders te stellen. Immers, Regio Foodvalley is stevig in beweging:

- we werken aan een nieuwe Strategische Agenda. Deze zal na de zomer van 2019 worden vastgesteld;
- we participeren in de Investeringsagenda 2030, een initiatief van provincie Gelderland, wat een agenda moet opleveren om het topklimaat voor agrofood in onze regio en daarbuiten te versterken. Ook deze agenda zal pas in de loop van het komende jaar worden vastgesteld;
- en last but not least is onze Regio Deal-aanvraag gehonoreerd door het kabinet. De Regio Deal zal naar verwachting voor volgende zomer gesloten kunnen worden.

Dat betekent twee dingen.

Ten eerste betekent dit dat voor u een 'beleidsarme' kaderbrief ligt. Geen grote nieuwe voornemens of investeringen. Daarom is deze kaderbrief ook beknopter dan die van vorig jaar. De bovengenoemde ontwikkelingen zullen echter wel om een antwoord vragen. Wanneer aan de orde, zullen wij rond de vaststelling ervan met voorstellen komen om deze nieuwe richtingen ook financieel te vertalen.

Ten tweede betekent dit *niet* dat er niets gebeurt. We voeren uit wat we al deden op basis van onze Strategische Agenda en intergemeentelijk werkprogramma. Dat gaat gewoon door - voor zover dat past naast de bovengenoemde inspanning. In het magazine 'Groei', dat u vanaf 2018 twee keer per jaar ontvangt, wordt uitgebreid stilgestaan bij de voortgang van alle projecten die we - ook in triple helix verband - oppakken. En zoals u heeft kunnen zien: op veel projecten zit mooie vooruitgang!

Deze kaderbrief is wellicht beknopter, maar biedt de gemeenteraden van Regio Foodvalley nog steeds de kans om een integrale afweging te kunnen maken over doelen en inzet van middelen. Wij ondersteunen de behoefte aan transparantie. In deze kaderbrief treft u dan ook niet alleen de kaders voor de regiobegroting aan, maar ook zijn de werkprogramma's van de intergemeentelijke samenwerking opgenomen.

In 2018 zijn nieuwe gemeenteraden gekozen en is een nieuwe Regiocommissie geïnstalleerd. Op zeker drie momenten per jaar ontmoeten raadsleden uit onze regio elkaar onderling en ontmoeten wij u. Constructief-kritisch en opbouwend waar dat kan - zo typeerde zich de samenwerking met de raden in de afgelopen periode. Wij zien ernaar uit onze samenwerking op dezelfde manier voort te zetten!

Ede, 7 december 2018

Namens het bestuur van Regio Foodvalley,

Gert Boeve,  
secretaris-directeur

René Verhulst,  
voorzitter



# 1. INLEIDING

## 1.1. BELANGSTELLING VOOR FOODVALLEY

In de inleiding wordt eigenlijk al duidelijk: er is veel belangstelling voor Regio Foodvalley. Natuurlijk en vooral vanwege de kennis die in onze regio is over oplossingen voor het wereldvoedselprobleem. Negen tot tien miljard mensen willen in 2050 voldoende en gezond voedsel, dat bovendien de wereld niet verder uitput. Keuzes daarvoor maken overheden, bedrijven en instellingen elke dag en heel vaak met kennis vanuit Regio Foodvalley. Daar mogen we trots op zijn - en dat zijn we ook - maar het verplicht ons ook nu al keuzes te maken die bij deze opgave aansluiten.

We zijn een voorbeeld en worden als zodanig (h)erkend. Zowel de Europese Commissie als de Nederlandse regering roemen onze kennis en onze manier van werken. Daarom zijn we als Regio al een aantal jaar zichtbaar actief in Europa.

## 1.2. FOODVALLEY IN EUROPA

In de afgelopen jaren is geïnvesteerd in het opbouwen van goede relaties met enkele Europese regio's die noodzakelijk zijn om bij Europese aanvragen consortia mee te vormen. In 2020 zal dat resulteren in meerdere triple helix-projecten waar aanzienlijke Europese financiering voor wordt gevonden. Dit geldt zeker voor het consortium 'Consumer Involvement in AgriFood Innovation', waar Regio Foodvalley mede-initiatiefnemer van is.

Regio Foodvalley blijft investeren in de partnership met een beperkt aantal Europese regio's met een sterk agrifood-profiel. Hierbij gaat het met name om Central Denmark (en de Business Region Aarhus) en Östergötland (Zweden). Daarnaast worden relaties onderhouden met enkele andere belangrijke Europese foodregio's (West Finland, Flanders Food, Toscane, etc). Hiervoor gebruikt Regio Foodvalley het Smart Specialization Platform AgriFood van de Europese Unie intensief.

Regio Foodvalley richt zich vooral op Europa als het om internationalisering gaat, de regio is terughoudend bij activiteiten buiten Europa. Alleen als er een duidelijk belang voor de regio, of een van de belangrijke partners in de regio is kan de regio hier energie in steken. Het regiobestuur beslist daar per geval over.

De ontvangst van binnenkomende delegaties wordt intensief afgestemd met partners in de regio (zoals WUR, Foodvalley NL, Oost NL, et cetera). Voor Europese partnerregio's en andere Europese regio's waar een relatie mee wordt onderhouden met het oog op gezamenlijke consortia, kan de regio een goede ontvangst verzorgen. Andere delegatieverzoeken worden afgewezen, tenzij er een heel duidelijke win-win is, of een regionale partner een groot belang heeft bij het ontvangen van de delegatie. De kosten voor het ontvangen van een delegatie worden in principe bij de delegatie in rekening gebracht.

## 1.3. FOODVALLEY EN HET RIJK / REGIO DEAL

Mede aangespoord door het Regeerakkoord hebben we samen met partners vanuit de Regio en erbuiten een voorstel voor een Regio Deal Foodvalley bij het kabinet ingediend. Ons voorstel bevat drie programmalijnen: een over de transitie van de agrarische sector, een over de relatie tussen voedsel en gezondheid en een derde die zich richt op het versterken van het kennisecosysteem. Zowel de provincie Utrecht als de provincie Gelderland is partner in het voorstel voor een Regio Deal, evenals de WUR, Universiteit Utrecht, LTO Geldere Vallei en VNO-NCW Midden. En we zijn succesvol gebleken! Onze aanvraag is gehonoreerd. Het Rijk reserveert twintig miljoen euro om in de Regio Deal Foodvalley te participeren. Alhoewel deze Kaderbrief over het jaar 2020 en verder

gaat, willen wij wel via deze weg aangeven dat het uitwerken van de Regio Deal, en het in samenhang brengen met al wat wij al doen, in 2019 de nodige bestuurlijke en ambtelijke inzet zal vergen. De effecten op lange(re) termijn kunnen we nu nog niet inschatten, maar zijn niet uit te sluiten. Op gepaste momenten zullen we de raden informeren over de Regio Deal Foodvalley en de uitwerking ervan.

## 1.4. INVESTERINGSAGENDA AGROFOOD

De provincie Gelderland heeft gemeend het initiatief te nemen om tot een Investeringsagenda Agrofood 2030 te komen. Verschillende partijen uit bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden zijn hierbij betrokken - deels dezelfde partijen die bij de Regio Deal betrokken zijn. Vanzelfsprekend ook de Triple Helix en de Regio. De Investeringsagenda moet ook rond de zomer van 2019 vastgesteld worden. Met deze Investeringsagenda wil de provincie Gelderland het kennisecosysteem van Foodvalley een boost geven. De doelstellingen van het programma zijn gericht op:

1. Verhoogde valorisatie van onderzoek - valorisatie gaat over het vertalen van onderzoek naar nieuwe toepassingen, bedrijvigheid en werkgelegenheid. Dit deel van het programma zal er op gericht zijn om een groter aantal R&D-organisaties, kennisinstellingen en talenten naar de regio toe te trekken. Ook het stimuleren van samenwerking tussen organisaties binnen en buiten de regio zal hier onderdeel van zijn.
2. Groei in onderzoek op prioritaire thema's is een tweede doelstelling van het programma. Als voorlopige prioritaire thema's worden genoemd: Duurzaamheid en Circulariteit, Gezonde voeding, Voedselveiligheid en Slimme technologie en digital.
3. Verbeterd vestigingsklimaat - Verbeterde bereikbaarheid van Wageningen Campus (incl. brede stationsontwikkeling / WFC) van binnen en buiten de regio en een passend woningaanbod voor talent en benodigde voorzieningen.
4. Versterkte samenwerking door een gemeenschappelijke strategie - Hier gaat het om het verbeteren van de besluitvorming binnen het kennis- en innovatiehart Wageningen-Ede, de samenwerking met andere ecosystemen en (agrofood) regio's en de manier waarop partijen uitvoeringskracht vormgeven om de genoemde doelen te realiseren.

Voor elke doelstelling is een werkgroep ingericht waarin de genoemde partijen in participeren. De voorzitter van Regio Foodvalley, de heer René Verhulst, is bestuurlijk aanspreekpunt voor de werkgroep vestigingsklimaat, die zich richt op wonen, mobiliteit, kennisintensieve werklocaties, voorzieningen en leefklimaat. Het onderwerp vestigingsklimaat reikt verder dan Wageningen Campus en de brede stationsontwikkeling / WFC, en raakt de gehele Regio Foodvalley. Het investeringsprogramma biedt daarmee kansen voor de hele regio en voor spin-off naar het regionale bedrijfsleven.

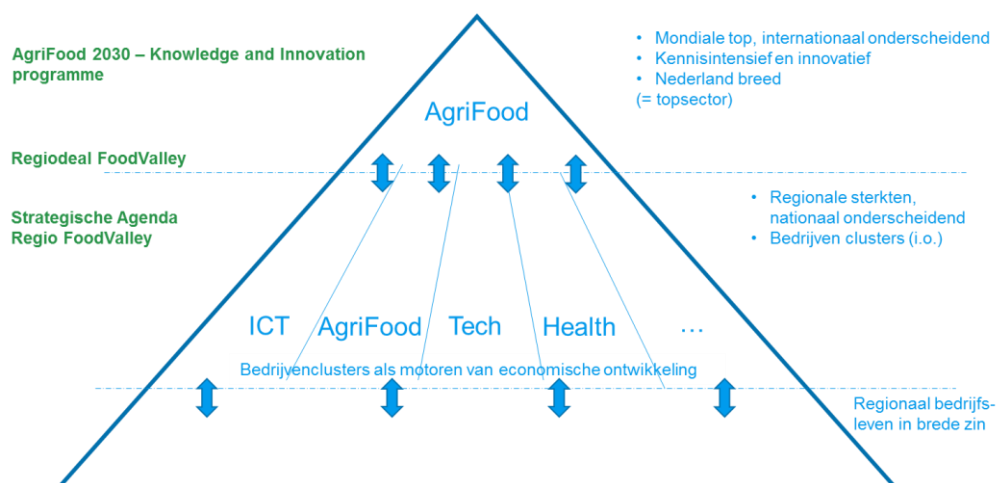
## 1.5. NIEUWE STRATEGISCHE AGENDA

Tegelijkertijd herijken wij - en wij is in deze de Triple Helix partijen die met ons verbonden zijn - onze Strategische Agenda. Een commissie, onder voorzitterschap van de heer Gijs Eikelenboom (commercieel directeur bij Denkvit en voorzitter van de Barneveldse Industriële Kring) werkt op dit moment aan de nieuwe agenda. Input vanuit de Regio, en dus ook vanuit de gemeenteraden, zal op verschillende momenten worden opgehaald. Een eerst debat daarover vond al plaats tijdens de laatste Raadsledenbijeenkomst, op 12 september jl. bij Vonk360 in Veenendaal. Tijdens een geanimeerde sessie werd aan de hand van stellingen gediscussieerd over wat raadsleden nu van belang achten voor de Regio.

Voorzien is dat in de nieuwe Strategische Agenda programma's komen met meer zeggingskracht voor ondernemers en kennisinstellingen. Deze doelstelling is in ieder geval aan de voorzijde meegegeven aan de commissie. De inzet en betrokkenheid van ondernemers en kennisinstellingen willen we - meer dan nu het geval is - borgen (en dat willen ze zelf ook). De overheden staan vooral aan de lat om het vestigingsklimaat te versterken. De commissie zal daarom ook kijken naar de aansturing van de agenda en wil het eigenaarschap bij alle partijen in Regio Foodvalley doen laten toenemen. Naar verwachting wordt de nieuwe Strategische Agenda voor de zomer van 2019 voor wensen en bedenkingen aangeboden aan de Raden en na het zomerreces vastgesteld.

## 1.6. BELEIDSARME KADERNOTA

Alle hiervoor genoemde zaken hebben invloed op wat we gaan doen en hoe we het gaan doen in de komende jaren. Omdat deze kaderbrief zich richt op 2020 en verder, is wel besloten een beleidsarme kadernota op te stellen. Totdat vaststelling van onze Strategische Agenda en de effecten van bijvoorbeeld de provinciale Investeringsagenda bekend zijn, blijven we onze huidige koers varen. Overigens verwachten we niet dat we de wereld opnieuw gaan uitvinden in de nieuwe Strategische Agenda - niet voor niets spreken we ook van herijken. We blijven echter wel om ons heen kijken en passen waar nodig de koers wel licht aan. In hoofdstuk 2 lees u hierover meer.



Figuur: samenhang tussen Regio Foodvalley en topcluster AgriFood.

## 2. BELEIDSKADERS 2020 - 2023

### 2.1. UITVOERINGSAGENDA

De Uitvoeringsagenda van de Strategische Agenda kent 26 projecten. Over de voortgang ervan rapporteren we sinds 2018 twee keer per jaar via het (online)magazine 'Groeï'. Op bijna de meeste projecten zit voortgang. Sommige projecten zijn inmiddels al afgerond. Een aantal zit in de startfase. Kenmerkend voor onze manier van werken is dat niet één partij eigenaar van de Strategische Agenda is, maar heel veel partijen. Zo wordt circulaire economie getrokken door gemeente Veenendaal / Rabobank / Wing en wordt het WFC gerealiseerd door het ontwikkelbedrijf WFCD en gemeente Ede. De Innovatiemonitor, een succes uit 2018, is weer met name een product van WUR en CHE met medewerking van de Federatie Ondernemersverenigingen De Vallei en bureau Regio Foodvalley. Een krachtige en natuurlijke samenwerking; per keer wordt bekeken wie het meeste kan toevoegen aan onze ambities.

Ook in 2019 geldt de Uitvoeringsprogramma als kader voor ons handelen. De Triple Helix Regio Foodvalley ziet toe op de uitvoering ervan.

### 2.2. VALLEIHOPPER

De formele looptijd van de contracten, die zowel met de regiecentrale als ook met de verschillende vervoerders van de Valleihopper zijn afgesloten, eindigt op 31 december 2019. Naar verwachting zullen de contracten met betrekking tot de uitvoering van het routevervoer (betreft met name het leerlingenvervoer) voor een periode van 7 maanden verlengd gaan worden, omdat dan een overgang met ingang van een heel schooljaar gerealiseerd kan worden. De contracten met betrekking tot het vraagafhankelijke Wmo vervoer en het vervoer in het kader van het OV vangnet zullen mogelijk niet verlengd worden. Formele besluitvorming over die verlengingen vindt nog in 2018 plaats. Indien die contracten niet verlengd worden zal, mits geheel/gedeeltelijk in regionaal verband voortgezet, een nieuwe aanbesteding van het vraagafhankelijke vervoer moeten plaatsvinden. Die aanbesteding zal dan begin 2019 worden opgestart met besluitvorming over de nota van uitgangspunten. Per 1 januari 2020 zullen dan de nieuwe contracten ingaan. Voor wat betreft het routevervoer zal een nieuwe aanbesteding in de tweede helft van 2019 gaan plaatsvinden waarbij het thans nog geheel onduidelijk is of die aanbesteding op regionaal niveau zal plaatsvinden of dat elke gemeente apart gaat aanbesteden. Besluitvorming daarover zal naar verwachting eveneens begin 2019 plaatsvinden.

De samenwerkingsovereenkomst tussen de provincie Gelderland en Regio Foodvalley inzake het OV vangnet eindigt in principe ook per 31 december 2019. Op voorstel van de provincie is inmiddels besloten om die overeenkomst nog met een jaar te verlengen zodat ook in 2020 de provinciale bijdrage in de kosten van het Wmo vervoer is gegarandeerd. De provincie is voornemens om voor de jaren na 2020 een nieuwe samenwerkingsovereenkomst inzake het OV vangnet te sluiten. Het voornemen van de provincie is om in het kader van die samenwerkingsovereenkomst de provinciale bijdrage in de kosten van het Wmo vervoer in drie jaar af te bouwen. Het besluitvormingsproces daarover zal op korte termijn afgerond zijn. Afbouw van die provinciale bijdrage (ca € 742.000,00 op jaarbasis voor 2019) betekent uiteraard voor de gemeenten dat de kosten van het Wmo vervoer met eenzelfde bedrag in drie jaar tijd zullen toenemen. In hoeverre die kostentoeename nog enigszins gecompenseerd kan worden door efficiency maatregelen in het kader van de eventuele nieuwe aanbesteding, is thans moeilijk aan te geven. In het kader van die aanbesteding zal daar zeker naar gekeken gaan worden. Nb. De Bestuurscommissie is over de gevolgen van de afbouw - samen met andere Gelderse regio's - wel in gesprek met de provincie.

Afhankelijk van de nog te maken keuzes zal 2020 vooral in het teken staan van het opstarten van de nieuwe vervoerscontracten. Eerst die van het vraagafhankelijke vervoer en aan het einde van het schooljaar 2019-2020 ook die van het leerlingenvervoer. Ook zal, na besluitvorming daarover, de inrichting van het beheerbureau ter hand moeten worden genomen. De implementatie van de nieuwe contracten zal nog uitgevoerd worden door het huidige beheerbureau van de Valleihopper.

## 2.3. WERKPROGRAMMA'S INTERGEMEENTELIJK

De acht gemeenten uit Regio FoodValley werken samen in acht programma's. De financiering van deze programma's gebeurt voor rekening van de gemeenten en niet via de regiobegroting. In deze kaderbrief wordt een doorkijk gegeven in (nieuwe actualiteiten binnen) deze programma's. Een overzicht van wat nodig is aan middelen is opgenomen in de tabel in 4.2. Tegelijkertijd zal de herijking van onze Strategische Agenda ook invloed hebben op de intergemeentelijke werkprogramma's. Bij de herijking worden de gemeenteraden, evenals onze andere partners betrokken.

### 2.3.1. Programma Economie

#### 2.3.1.1 Trends en ontwikkelingen

De economie groeit. In 2017 steeg het Bruto Binnenlands Product met 3,1% en voor 2018 wordt een groei van 2,8% verwacht. Dankzij groei in zowel de export als de binnenlandse vraag profiteren alle sectoren in Nederland van het gunstige tij. De zakelijke dienstverlening, bouwnijverheid en zorg profiteren in Nederland het meest.

Van de zes Gelderse intergemeentelijke samenwerkingen (WGR) vertoonde Regio Foodvalley veruit de grootste werkgelegenheidsgroei (2,8%), ruim boven het Gelderse gemiddelde van 1,6%. Sterke groeiers waren Nijkerk (4,5%), Barneveld (3,1%) en Ede (2,3%).

Deze hogere werkgelegenheid vergroot de vraag naar huisvesting. Op het gebied van werklocaties en bedrijfshuisvesting kende Foodvalley de laatste jaren veel dynamiek. In 2017 leidden 68 bedrijfsvestigingen op bedrijventerreinen (nieuwvestiging en/of verhuizing van bestaande bedrijven) tot een totale uitgifte van ca 26 ha. nieuwe bedrijventerreinen. (bron: RPW Monitor 2018). Belangrijke sectoren waren de bouw en logistiek (o.a. Barneveld en Ede) en Food(gerelateerd) (Wageningen en Nijkerk). De gemeenten Veenendaal en Ede werken gezamenlijk aan de realisatie en uitgifte van het (gemeente)grens overschrijdende bedrijventerrein Food & Businesspark.

#### 2.3.1.2 Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen in 2020?

Foodvalley is een topregio met een onderscheidend kennisprofiel op het gebied van (Agro)Food. De regio heeft goede vestigingslocaties nodig om haar inwoners werkgelegenheid te kunnen bieden en om ruimte te geven aan kennis en innovatie. Om een mismatch tussen vraag en aanbod van werklocaties (bedrijventerreinen en kantoorruimte) binnen de regio te voorkomen wordt d.m.v. programmering en segmentering een betere afstemming van werklocaties gerealiseerd. Gemeenten maken met elkaar en de provincies Gelderland en Utrecht meerjarige afspraken in het Regionaal Programma Werklocaties. Hiervoor is een goed functionerend systeem van monitoring opgezet. Hierbij worden de werklocaties in hun onderlinge samenhang gezien waarbij wordt ingezet op complementariteit in plaats van concurrentie. Dit geldt voor alle soorten werklocaties (kenniscampussen, terreinen voor logistiek, maakindustrie, Perifere en Grootschalige Detailhandel PDV-GDV).

De Regio Foodvalley kennis-economie beschikt met de Wageningen Campus over een echte kenniscampus van (inter)nationale betekenis. Het World Food Centre Ede moet, als icoon en landmark, een centrum worden waarin de gehele voedselketen centraal staat. Tezamen met de provincie Gelderland vindt een intergemeentelijke samenwerking plaats om, middels een

gemeenschappelijke visie op gebiedsinrichting, kennis (innovatie, valorisatie) en mobiliteit gezamenlijk te ontwikkelen om de Kennisas Ede-Wageningen uit te laten groeien tot hét kennishart van de Regio Foodvalley én Nederland. De economische kracht is echter breder dan uitsluitend het topcluster (Agro)Food. De regio huisvest tevens 'icoonprojecten' als Poultry Expertise Centre Barneveld, ICT Valley Veenendaal en Food Production Cluster Nijkerk. In Nijkerk wordt vorm gegeven aan het FoodProduction Cluster door de oprichting van de Food Academy Nijkerk (FAN), een nieuw samenwerkingsverband van 11 grote food bedrijven met het MBO-onderwijs (Aeres), waarbinnen een praktijkgerichte Food MBO-opleiding wordt gestart in Nijkerk vanaf schooljaar 2019 - 2020. Wat FoodValley bovendien sterker en complementair dient te maken is de extra inzet op de versterking van de verbinding tussen Noord en Zuid binnen de Regio Foodvalley, met name de verbinding tussen Kennis (HBO-Universitair) en Maak (MBO - HBO). Samen met OostNV en W.U.R. vindt er regelmatig overleg plaats met als doel het aantrekken van nieuwe en behoud en uitbreiding van bestaande bedrijvigheid, het stimuleren van samenwerkingen tussen bedrijven onderling en kennisinstellingen

#### 2.3.1.3 Wat hebben we daarvoor nodig?

- Goede en eensgezinde samenwerking, zowel bestuurlijk als ambtelijk, vanuit gezamenlijke regionale ambities.
- Voldoende ambtelijke capaciteit bij alle partnergemeenten om projecten uit te voeren.
- Adequate afstemming op bestuurlijk en operationeel vlak.
- Constructieve samenwerking met regionale partners provincies Gelderland en Utrecht.

### 2.3.2. Programma Werkgelegenheid

#### 2.3.2.1 Trends en ontwikkelingen

- Het aantal banen en vacatures stijgt. Het aantal beschikbare werkzoekenden daalt. De arbeidsmarkt wordt krappere met gevolgen voor verdere economische ontwikkeling en innovatie binnen bedrijven.
- Werkgevers hebben dringende personeelstekorten voor technische-, bouw- en ICT-functies. Ook in de zorg, de horeca en de detailhandel hebben werkgevers moeite bij het vinden van geschikt personeel.
- Het traditionele werven van personeel is niet meer toereikend. Werkgevers moeten zich breder oriënteren op basis van competenties en vaardigheden. Werkervaring en/of opleiding zijn niet meer het enige criterium om vacatures in te vullen.
- Werkloze werkzoekenden moeten zich niet alleen beschikbaar stellen voor wens- en krapteberoepen, maar hun talenten ombuigen naar kansberoepen en -sectoren.
- Transparantie van vraag en aanbod zijn cruciaal voor een succesvolle en duurzame match.
- Deze knelpunten op de arbeidsmarkt raken alle partijen. Oplossingen vragen dan ook de inzet van die partijen.

#### 2.3.2.2 Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen in 2020?

Hoewel een optimale werking van de arbeidsmarkt in haar volle breedte het doel is, blijkt toeleiding naar werk van werkzoekenden praktisch de meeste aandacht te krijgen. In 2020 moet de werking van de hele arbeidsmarkt het doel zijn:

- Toptalent kiest voor de regio: We investeren in de bekendheid en aantrekkelijkheid van de mogelijkheden die de regio biedt voor toptalenten.
- Een leven lang leren en ontwikkelen: Doordat mensen zich blijven ontwikkelen op een wijze die aansluit bij de behoefte op de arbeidsmarkt, verminderen we kwetsbaarheid van bedrijven en werknemers.
- Elk talent telt: We bouwen aan een inclusieve arbeidsmarkt. Niet alleen vanuit sociaal motief maar ook vanuit economisch oogpunt.
- We kijken vooruit: De beschikbare cijfers worden goed benut. Door middel van het ontsluiten, aansluiten en actueel houden van de voorhanden zijnde informatie en data ontstaat er inzicht in

vraag en aanbod, tekorten en overschotten. Op deze wijze kunnen de cijfers ontwikkelingen voorspellen en kan er vooruitgekeken worden.

Daarmee wordt ook invulling gegeven aan het ontwikkelen van een human capital tafel als uitwerking van de in 2019 vast te stellen strategische agenda (2020 – 2025) van de Triple Helix.

Voor *elk talent telt* ligt de focus op kandidaten voor de Banenafpraak. Het bestuur van het Regionaal Werkbedrijf verbreedt de doelgroep naar iedereen die steun nodig heeft bij het krijgen van een plek op de arbeidsmarkt.

Landelijk hebben VNO-NCW, de MBO-raad, UWV en gemeenten ideeën ontwikkeld, om het perspectief op werk te vergroten. De Arbeidsmarktregio Foodvalley staat voor de uitdaging hiervoor een regionaal plan met actie-agenda op te stellen. Binnen kaders verstrekt het Rijk hiervoor incidentele middelen voor 2019 en 2020 en structureel vanaf 2021.

#### 2.3.2.3 Wat hebben we daarvoor nodig?

Borging dat het Arbeidsmarktprogramma door kan op de ingezette weg op basis van de begroting voor 2018 en 2019. Doorontwikkeling van de werkgeversdienstverlening en Leven lang ontwikkelen waaronder uitbouwen van het Servicepunt Leren en Werken wordt opgepakt.

Een werkbudget is nodig om het arbeidsmarktprogramma organisatorisch te ondersteunen en los van regionale ESF-middelen voor 2020 - 2026 impulsen te geven aan creatieve initiatieven, gericht op een betere balans van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt.

De arbeidsmarktregio Foodvalley, die het programma werkgelegenheid van de Regio Foodvalley uitvoert, maakt geen gebruik van additionele gelden die gemeenten separaat op hun begroting moeten reserveren. Wel wordt gemeentelijk budget voor gemeentelijke taken regionaal ingezet. Daarover beslissen de verantwoordelijke managers van het sociaal domein. Het gaat hierbij om de 125.000 euro bijdrage aan de kosten van het Werkgeversservicepunt en 20.000 euro voor het lidmaatschap Locus. De meerjarenbegroting van de Regio Foodvalley die is vastgesteld op 20 april 2018 laat wel een additionele bijdrage van gemeenten zien. Invulling van deze getallen vindt door de vele personele wisselingen, zowel ambtelijk als bestuurlijk, ultimo januari 2019 plaats. De rijksbijdrage zal hoger zijn dan in de kaderbrief is opgenomen. De gemeentelijke bijdragen zullen lager zijn dan nu op basis van de meerjarenbegroting is opgenomen in de voorliggende Kaderbrief.”

### 2.3.3. Programma Voedsel- & Eiwittransitie

#### 2.3.3.1 Trends en ontwikkelingen

De wereldbevolking groeit in hoog tempo naar 9 miljard mensen in 2050. Om die groei bij te benen, moet tegen die tijd minstens 50 procent meer voedsel worden geproduceerd dan nu. Vooral in steden, waar in 2050 naar schatting 70 procent van de wereldbevolking woont, is een constante aanvoer van gezond voedsel noodzakelijk. Maatschappelijk groeit er een sterk bewustzijn over wat voedsel betekent. De uitdaging is om met een zo klein mogelijke ecologische voetafdruk hieraan te kunnen bijdragen door het realiseren van duurzame voedselsystemen.

Regio Foodvalley heeft als ambitie om voorop te willen lopen in het realiseren van duurzame voedselsystemen en draagt zo bij aan een efficiënte, gezonde en toekomstgerichte voedselvoorziening. Voor eigen inwoners, voor Nederland en voor de wereld.

#### 2.3.3.2 Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen in 2020?

We willen als gemeenten ons steentje bijdragen aan het realiseren van de ambities van de regionale voedselvisie van Regio Foodvalley, en zetten in op de volgende doelstellingen:

- Wij stimuleren en versterken regionale netwerken in AgriFood zodat bedrijven en instellingen uit deze sector elkaar kennen en beter weten te vinden.

- Wij voeden de inwoners in de regio met regionaal geproduceerd voedsel en verbinden partijen uit de regio met elkaar om dit te realiseren
- Inwoners worden gestimuleerd om gezonde keuzes te maken, mede om voedsel gerelateerde ziektes te voorkomen.
- Wij werken aan een gezonde en duurzame voedselomgeving
- In deze bestuursperiode opent een expertisecentrum alternatieve eiwitten haar deuren in onze regio. Hier vanuit wordt kennis gedeeld en worden experimenten uitgevoerd naar alternatieve eiwitten en zoveel mogelijk circulair/regionaal gesloten kringlopen.
- Vanuit de eiwittransitie wordt ingezet op productie van veevoer met alternatieve eiwitbronnen in plaats van humaan voedsel en wordt onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om reststromen hiervoor te benutten. Ook worden inwoners bewust gemaakt van keuzes voor plantaardige eiwitten
- Wij gaan voedselverspilling tegen door verschillende initiatieven te ondersteunen of op te schalen in onze regio. Denk hierbij aan: verspillingsschap, Restaurants van Morgen
- Daarnaast zetten wij onze kennis en expertise in om lokale, regionale, nationale en internationale netwerken te versterken. Hiermee versterken wij onze foodpositie en zetten wij de regio nog meer op de kaart.
- Voor de (inter)nationale netwerken werken wij actief samen met de andere Nederlandse Foodregio's in ons gezamenlijk cluster FoodNL.
- Wij ontsluiten de opgedane kennis in de proeftuinen en expertisecentra in de regio naar de rest van de wereld en halen experimenten en nieuwe initiatieven actief naar onze regio.

In 2020 vindt er volop uitvoering plaats van projecten om bovenstaande doelstellingen te realiseren. Daarbij wordt nadrukkelijk de link gezocht met andere programma's zoals bijvoorbeeld economie en circulair ondernemen. Ook wordt er gekeken welke landelijke doelstellingen met inzet van deze programma's kunnen worden gerealiseerd (bijvoorbeeld preventieakkoord, Regio Deal, klimaatakkoord, IBP). We doen dit samen met de partners binnen de Triple Helix. In 2020 heeft de Triple Helix governance vorm gekregen en blijft zich doorontwikkelen.

#### 2.3.3.3 Wat hebben we daarvoor nodig?

Er is gekozen voor een nieuwe portefeuille eiwittransitie, naast de portefeuille voedseltransitie. Om de ambities op deze portefeuilles waar te maken en omdat deze inhoudelijk goed geladen moeten worden, worden twee programma's opgesteld; eigenstandig, maar ook in onderlinge samenhang. Hiervoor is aansturing nodig door een programmamanager Eiwittransitie (0,5 fte) naast de programmamanager voedseltransitie. Op dit moment is er reeds basisfinanciering voor een programma. Deze dekt de kosten van het programmamanagement, communicatie en governance. Voor de projectfinanciering werken wij met co-financiering van andere partijen. Er is minimaal € 100.000 nodig voor uitvoering van de programma's. Dit is in de meerjarenbegroting al opgenomen, deels door toepassing van het cafetariamodel. In deze fase kunnen wij nog niet overzien of de reeds beschikbare budgetten afdoende zijn; mogelijk komen wij hier een later moment op terug.

### 2.3.4. Programma Circulaire Economie

#### 2.3.4.1 Trends en ontwikkelingen

Afvalbergen groeien, fossiele grondstoffen en brandstoffen worden schaars en het klimaat verandert. Om de mensheid blijven te kunnen voeden en te voorzien van noodzakelijke goederen en diensten, is een fundamenteel andere omgang met grondstoffen nodig (Rijksbreed programma Circulaire economie - Nederland circulair in 2050).

De transitie naar een circulaire economie is een uitdagende maatschappelijke verandering. Zeker in een wereld die zich razendsnel ontwikkelt en waarin opgaven als klimaatadaptatie, energietransitie en duurzame landbouw- en voedselketens steeds urgenter worden.

#### 2.3.4.2 Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen in 2020?

Ondernemers, onderwijs- en kennisinstellingen en overheden in Regio Foodvalley bundelen hun krachten om de transitie naar een circulaire economie te versnellen. Deze partijen zien circulair ondernemen als hét antwoord op de aanstaande energie- en grondstoffenschaarste en als kansrijke basis voor nieuwe businesscases.

Om deze reden starten ondernemers, onderwijs- en kennisinstellingen en overheden een meerjarig samenwerkingsprogramma: Living Lab Foodvalley Circulair. Naar een toekomstbestendige en volhoudbare economie waarin circulair werken de gewoonte is. Met het beoogde samenwerkingsprogramma willen de samenwerkende partijen in de Regio Foodvalley de transitie naar een circulaire economie versnellen door inzet op de volgende strategische doelen:

1. Duurzamer gebruik van grondstoffen - Grondstoffen worden zo lang mogelijk behouden en zo effectief mogelijk hergebruikt met zo min mogelijk schadelijke effecten voor mens en milieu en minimale afwenteling op volgende generaties.
2. Meer concurrerend vermogen - Het samenwerkingsprogramma draagt bij aan het concurrerend vermogen van Regio Foodvalley als economische topregio.
3. Regio Foodvalley als innovatieve kennisregio - De regio staat intern en extern bekend als een regio waar kennis, overheid en praktijk sámen innoveren. Samen ontwerpen en realiseren we circulaire ketens, zowel in de agro- en foodsector als in andere belangrijke sectoren.

De scope van voorliggend samenwerkingsprogramma omvat de vijf prioritaire grondstoffenketens die als transitieagenda's zijn uitgewerkt in het kader van het Rijksbrede programma Circulaire Economie. We richten ons hierbij vooral op bedrijfstakken en opgaven waar spelers zelf mee aan de slag willen en die van economisch belang zijn voor de regio: Agro&Food, Bouw, Industrie, Transport & Logistiek en Circulair in Beleid en ICT als belangrijke enabler. Enkele belangrijke elementen in de aanpak zijn:

- Werkplaatsen - Werkplaatsen zijn tijdelijke netwerken van ketenpartijen, onderwijs- en kennisinstellingen en overheden die aan de slag willen in de praktijk. Bij aanvang wordt gestart met 5 werkplaatsen voor de bovengenoemde sectoren en thema's. Afhankelijk van de ontwikkelingen in het Living Lab kunnen nieuwe werkplaatsen worden opgestart.
- Inspireren en handvatten bieden - Inspirerende circulaire voorbeelden worden zichtbaar gemaakt en er wordt hulp voor specifieke vraagstukken georganiseerd. Hierbij wordt samengewerkt met onder andere MVO Nederland, Food Waste Experts en Rabobank. Daarnaast organiseert Rabobank Vallei en Rijn de Circular Economy Challenge, een programma om bedrijven te stimuleren een circulair businessmodel te ontwikkelen.
- Grondstoffen in kaart - Samen met studenten en ICT Campus worden de huidige grondstoffenstromen in kaart gebracht.

#### 2.3.4.3 Wat hebben we daarvoor nodig?

Alle samenwerkende partijen dragen bij aan het programma dat een beoogd jaarlijks budget (in cash en in kind) kent van ca. 1 miljoen euro. De beoogde bijdrage van de regiogemeenten bedraagt € 95.000 per jaar, mits er een goed voorstel ligt en ook anderen bijdragen.

### 2.3.5. Programma Wonen

#### 2.3.5.1 Trends en ontwikkelingen

Wij verwachten in 2020 een doorzettende economische groei, hoewel de onzekerheden in de mondiale economie toenemen. Een wat gematigder groei van verkoopprijzen ligt voor de hand, waarbij in krappe woningmarkten in en om de Randstad, dus wellicht ook in onze regio, de schaarste zo groot wordt dat koopwoningen minder betaalbaar en bereikbaar worden, waardoor de doorstroming terugvalt. Het belang van middenhuur-aanbod wordt daarmee groter. Belangrijke trend sinds 2016 is voor de regio de grote instroom van huishoudens vanuit vooral de Randstad. Dit zorgt voor een grotere vraag naar nieuwbouw en sterkere noodzaak om bijtijds nieuwe bouwplannen te

ontwikkelen. Een van de belangrijkste opgaven voor de naaste toekomst is de transitie naar nieuwe vormen van energie. Met name voor de bestaande woningvoorraad moeten hiervoor grote stappen worden gezet.

#### 2.3.5.2 Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen in 2020?

In het eerste kwartaal van 2018 heeft het regiobestuur het uitvoeringsplan voor de Regionale woonagenda 2.0 vastgesteld. Dit plan is tot en met 2021 het 'spoorboekje' voor de regionale samenwerking voor wonen tussen gemeenten, provincies Gelderland en Utrecht, corporaties en marktpartijen. Centrale doelstelling blijft het vergroten van de aantrekkelijkheid, wervingskracht en betaalbaarheid van het wonen in de regio Foodvalley. Het uitvoeringsplan bestaat uit 3 hoofdonderdelen: 6 thema die kwalitatief uitgewerkt worden, de (door)ontwikkeling van een Vastgoedmonitor 2.0 en de kwantitatieve woningbouwafspraken met provincie Gelderland. Elke gemeente heeft 1 of 2 thema's 'geadopteerd'. Het thema wordt onder leiding van de adoptiegemeente(n) 'bottom-up' uitgewerkt. Dat kan leiden tot kennisdeling, maar desgewenst ook tot gezamenlijke afspraken en projecten. In 2018 is de uitwerking van de eerste thema's opgestart, in 2019 en 2020 volgen waarschijnlijk de thema's duurzaamheid/energietransitie, transformatie, wonen en zorg alsook leefbaarheid.

Het is zeker mogelijk dat in 2020 de gekozen thema's worden geactualiseerd of nieuwe ontwikkelingen een plaats in de woonagenda krijgen. Dit ook gezien de in 2019 op te stellen nieuwe Strategische Agenda.

In 2020 zal de Vastgoedmonitor 2.0 verder worden doorontwikkeld en zullen zoals elk jaar de woningbouw-afspraken tegen het licht worden gehouden en indien nodig herijkt. Andere onderwerpen van samenwerking zijn de huisvesting van statushouders en promotie van het wonen bij nieuwe en reeds gevestigde bedrijven. De regiogemeenten zullen in 2020 hun samenwerking met de Stichting Vastgoedmonitor en andere partners voortzetten om de centrale doelstelling vorm en inhoud te geven.

#### 2.3.5.3 Wat hebben we daarvoor nodig?

1. Afspraken met de acht regiogemeenten alsook met provincies Gelderland en Utrecht over ambtelijke inzet financiële bijdrage.
2. Constructieve samenwerking met (overige) stakeholders, zoals Stichting Vastgoedmonitor en woningcorporaties.

### 2.3.6. Programma Ruimtelijke Ordening

#### 2.3.6.1 Trends en ontwikkelingen

Het werkprogramma RO richt zich op een Vitaal Platteland door in te zetten op een transitie van de landbouw, een aantrekkelijke leefomgeving, duurzaamheid en recreatie. De primaire sector is een belangrijke speler in het buitengebied van Regio FoodValley. Er spelen diverse trends en ontwikkelingen zowel binnen de landbouw, als op maatschappelijk en economisch vlak. In de agrarische sector is er sprake van een voortgaande beweging naar schaalvergroting terwijl maatschappelijk de aandacht voor gezondheid, gezond voedsel (korte ketens), energietransitie, een groene leefomgeving, bodem en biodiversiteit (natuurinclusieve landbouw) toeneemt. Het wordt steeds lastiger de economische basis, die voor een vitaal platteland van groot belang is, overeind te houden. Hierbij komt dat de schaalvergroting in de landbouw ertoe leidt dat veel ondernemers de komende decennia zullen stoppen. Dit vraagt om een passend antwoord vanuit Regio FoodValley.

### 2.3.6.2 Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen in 2020?

Als regio hebben wij de ambitie dat ons Agro- & Foodcluster in 2025 toonaangevend is in de wereld. Daarvoor is een duurzame en innovatieve ontwikkeling nodig van de sector. Dit vraagt om een transitie van het landelijke gebied. Concreet werken we aan:

1. Een toekomstgericht voedselsysteem
  - (mede) ontwikkelen visie op de toekomst van de landbouw, Regio Deal, IBP Vitaal Platteland
  - Manifest van Salentein (versnellen innovatie van de primaire sector)
  - Aanpak luchtkwaliteit: gezonde leefomgeving voor mens en dier
  - VAB-programma (Vrijkomende Agrarische Bebouwing)
  - Korte ketens
  - Sanering varkenshouderij
2. Een aantrekkelijk vestigingsklimaat, kwaliteit natuur & landschap
  - biodiversiteit
  - behoud en versterking natuur, landschap, recreatie, routestructuren
3. Energietransitie, klimaat en duurzaamheid
  - deze opgaven zullen ook consequenties hebben voor de ontwikkelingen in het landelijke gebied.

Daarnaast zetten we in op kennisuitwisseling en afstemming over diverse thema's (o.a. Omgevingswet). Indien zich regionale kansen voordoen en de actualiteit hier om vraagt, pakken we nieuwe RO-thema's op.

### 2.3.6.3 Wat hebben we daarvoor nodig?

- Goede ambtelijke en bestuurlijke samenwerking
- Inzet voldoende ambtelijke capaciteit van de acht gemeenten
- Rijks- en provinciale subsidies
- Samenwerking met verschillende stakeholders (o.a. Rijk, LTO, PEC, O-gen, WUR, Regio Amersfoort, Rabobank)

## 2.3.7. Programma Mobiliteit

### 2.3.7.1 Trends en ontwikkelingen

Regio Foodvalley heeft in 2018 een Bereikbaarheidsagenda 2018-2022 opgesteld met daarin een duidelijke keus om meer te investeren in slimme, duurzame en gezonde vormen van mobiliteit.

Slimmer, door het optimaal benutten van bestaande netwerken met inzet van gedragsmaatregelen en slimme verkeerstechnieken;

Duurzamer, door te kiezen voor maatregelen die zorgen voor minder CO<sub>2</sub>-uitstoot en verbetering van de luchtkwaliteit;

Gezonder, door te werken aan toename van het fiets/ebike-gebruik en een goede leefomgeving (luchtkwaliteit, veiligheid).

### 2.3.7.2 Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen in 2020?

1. We willen ervoor zorgen dat Regio Foodvalley (inter)nationaal goed bereikbaar blijft. De regio moet vanuit alle windstreken bereikbaar zijn met minder vertragingen en een beter aanbod van op elkaar aansluitende modaliteiten. Dit vergt lobbywerk, onderzoek naar het verbeteren van bestaande toegangspoorten tot de regio en naar mogelijkheden in het beter aansluiten van fiets- OV en autoverbindingen. In 2020 zal de regio haar lobbyactiviteiten voortzetten en verder onderzoek doen naar de verbetering van de externe bereikbaarheid.
2. We willen ervoor zorgen dat Regio Foodvalley intern optimaal en comfortabel bereikbaar is. Dit betekent onder andere een dekkend netwerk van fietsroutes aangepast aan de behoeften van de verschillende gebruikers, het bestendigen van hoogwaardige OV verbindingen tussen economische hotspots en het verbeteren van mobiliteitspunten. In 2020 zal de regio verder werken aan de realisatie van het regionaal fietsnetwerk, lobbywerk voortzetten ten behoeve van hoogwaardige OV verbindingen en werken aan de verbetering van mobiliteitspunten.

3. We willen dat Regio Foodvalley duurzaam en gezond bereikbaar is. Hiervoor wordt mobiliteitsmanagement toegepast binnen gemeenten zelf, door bedrijven en in samenwerking met toeristische hotspots. In 2020 zal de regio de activiteiten op het gebied van mobiliteitsmanagement verder uitbreiden.
4. We willen gebruik maken van slimme en innovatieve manieren om Regio Foodvalley veilig bereikbaar te houden. Hiervoor is ruimte nodig voor het opzetten en uitvoeren van pilots en projecten. In 2020 zal de regio verder gaan met het uitvoeren van projecten en pilots uit de bereikbaarheidsagenda Regio Foodvalley.

#### 2.3.7.3 Wat hebben we daarvoor nodig?

- Middelen voor faciliteren van bijeenkomsten en regionaal overleg.
- Betrokkenheid en ureninzet van de regiogemeenten.
- Middelen voor het uitvoeren van pilots op het gebied van slimme en veilige mobiliteit.
- Middelen voor projecten en onderzoek die voortkomen uit het programma mobiliteit.

### 2.3.8. Programma Energietransitie

#### 2.3.8.1 Trends en ontwikkelingen

Het kabinet werkt samen met een groot aantal betrokken partijen aan het Klimaatakkoord. Hierin worden afspraken vastgelegd hoe Nederland een broeikasreductie van 49% gaat bereiken in 2030 ten opzichte van 1990. Een deel van de invulling moet op regionaal niveau gebeuren. Met een regionale energiestrategie (RES) wordt de regionale vertaling van de nationale afspraken uit het Klimaatakkoord vastgelegd.

Het doel van de RES is een zorgvuldige ruimtelijke inpassing van hernieuwbare energieopwekking met maatschappelijke acceptatie. Ook worden met de RES regionaal aanwezige warmte(rest)bronnen en behoefte aan infrastructuur in beeld gebracht en vraag en aanbod op elkaar afgestemd. De RES leidt tot besluitvorming in het omgevingsbeleid.

Samenwerking tussen overheden en maatschappelijke partners is een belangrijke randvoorwaarde om op regionaal niveau tot resultaten te komen. De decentrale overheden zijn verantwoordelijk voor de uiteindelijke verdeling van de klimaatopgave over de regio's.

#### 2.3.8.2 Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen in 2020?

We willen dat de communicatie van gemeenten en betrokken partners goed op elkaar afgestemd is. We onderzoeken of er een rol voor de regio is om de coördinatie op te pakken. En we gaan bekijken of we gezamenlijke communicatie-instrumenten of draaiboeken willen ontwikkelen.

##### Ruimtelijke kansen voor opwek energie

We willen de ruimtelijke kansen voor opwek van duurzame energie gaan benutten. We willen dit doen in samenhang met elkaar en onze partners conform de afspraken en opgave in de regionale energiestrategie. We zorgen ervoor dat er voldoende kennis en ondersteuning in de regio is om dit te realiseren.

##### Energiebesparing woningen en bedrijven

De samenwerking op het gebied van het energieloket en de wijkaanpakken willen we voortzetten en uitbreiden. We zoeken naar de financiële instrumenten en kennis die inwoners en bedrijven nodig hebben om stappen te zetten. Ook willen we onderzoeken of we de professionals die werkzaam zijn in de vastgoed hun klanten goed en onderbouwd kunnen adviseren over de energietransitie.

##### Faciliteren energie-initiatieven

We willen innovatieve en kansrijke initiatieven in de regio verder kunnen helpen.

#### 2.3.8.3 Wat hebben we daarvoor nodig?

Om grote stappen te maken in de energietransitie van onze regio is het belangrijk om een goede samenwerkingsagenda te hebben met de betrokken partners in de regio. We moeten inzicht hebben in de issues en de kansen die nu spelen en daarop aanhaken voor resultaten op de korte termijn. Er moet een duidelijke verbinding komen met de overige onderwerpen waar de regio al op samenwerkt. Samen met de partners moeten we bekijken of een deel van de beschikbare capaciteit en de middelen een beter resultaat gaan opleveren. Met het verbinden van acties is een multiplier effect te verwachten. Omdat de energietransitie nog veel onzekerheden met zich meebrengt moeten de monitoring en de sturing op programmatische wijze plaatsvinden.



## 3. FINANCIËLE CYCLUS & PROCES

### 3.1. KADERBRIEF: BREDER INZICHT

Regionale samenwerking - zowel intergemeentelijk als triple helix - doe je alleen als die maat en schaal bijdraagt om maatschappelijke opgaven op te lossen. Onze resultaten behalen we als Regio Foodvalley door gezamenlijk - soms als overheden onderling, maar vaak in samenwerking met onderwijs en ondernemers - aan programma's te werken. Actuele ontwikkelingen in de werkprogramma's zijn uitgewerkt in hoofdstuk 2 van deze kaderbrief. De financiering van onze programma's loopt echter niet via de regiobegroting, maar via de gemeentelijke begrotingen. Om meer inzicht te geven is in 2017 besloten deze programmafianciering voortaan wel te betrekken bij de behandeling van de kaderbrief. Daarom brengen wij grofstoffelijk in deze kaderbrief in beeld welke middelen gemoeid zijn met de uitvoering van de programma's, ondanks dat de genoemde middelen geen onderdeel uitmaken van de begroting van Regio Foodvalley. Het is vervolgens aan de gemeenteraden om aan te geven of ze zich al dan niet herkennen in de na te streven doelen en deze te vertalen in hun eigen begrotingen.

Het Regiokantoor ondersteunt de regionale samenwerking. Zowel het Regiobestuur als de Triple Helix worden door het Regiokantoor, onder aansturing van de secretaris-directeur ondersteund. Daarnaast is het Regiokantoor coördinator van de Strategische Agenda en participeert het kantoor in het provinciale traject voor de Investeringsagenda. Voor de regio wordt ook gelobbyd richting Rijk en Europese Commissie. En tot slot, maar niet uitsluitend: samen met Foodvalley NL pakt het Regiokantoor ook de marketing en communicatie over (Regio) Foodvalley op.

Samenvattend: vanuit de regiobegroting worden de volgende zaken bekostigd:

- Het Bureau Regio Foodvalley (zie [www.regiofoodvalley.nl](http://www.regiofoodvalley.nl) voor een overzicht van de medewerkers)
- Lobby & public affairs, met name gericht op de EU en de Nederlandse overheid
- Het organiseren van bijeenkomsten, zoals de Raadsledenbijeenkomsten, maar ook ontvangsten van delegaties uit binnen- en buitenland.
- Diverse communicatie uitingen, meer en meer in afstemming met Foodvalley NL
- Mobiliteitsfonds, een jaarlijkse storting ten behoeve van een aantal regionaal overeengekomen verkeersprojecten
- Valleihopper, het gezamenlijke doelgroepen- en regiovervoer (open einde regeling)

### 3.2. PROCES VASTSTELLING KADERBRIEF

#### **Portefeuillehoudersoverleggen**

In de beide portefeuillehoudersoverleggen van december 2018 is de Kaderbrief 2020 - 2023 besproken en door de ambtelijke overleggen uiteraard voorbereid.

#### **Regiobestuur**

De Kaderbrief 2020 - 2023 is ter vaststelling aangeboden aan het regiobestuur voor de vergadering van 7 december 2018.

#### **Regiocommissie**

In een politieke bijeenkomst voor gemeenteraden op 21 januari 2019 worden de raden vroegtijdig én gezamenlijk in positie gebracht om kaders aan het regiobestuur mee te geven over doelen en inzet. Daarnaast spreekt in januari de Regiocommissie over de kaderbrief.

#### **Gemeenteraden**

De Kaderbrief 2020 - 2023 raakt aan het budgetrecht van gemeenteraden. Raden worden gevraagd om wensen en bedenkingen te uiten. De kaderbrief wordt uiteindelijk uitgewerkt in de meerjarenbegroting die uiterlijk 1 april 2019 aan de raden wordt aangeboden.

## 4. FINANCIËLE KADERS 2020 - 2023

### 4.1. PRIJSINDEXERING BUDGETTEN

Voor Regio Foodvalley is de CAO voor gemeenteambtenaren van toepassing. En omdat het grootste deel van het regiobudget aan salarissen wordt besteed, zijn de cao-onderhandelingen belangrijke ontwikkelingen om te volgen. In 2018 zijn ambtenarensalarissen ongeveer 5,6 procent gestegen ten opzichte van 2017. Vanwege de economische ontwikkeling wordt verwacht dat de cao in 2019 en 2020 verder zal stijgen. Om die reden zal in de begroting gerekend worden met een verwachte stijging van de salarislasten van drie en een half procent. Ook de overige posten in de begroting zullen conform de CPB prijsindex worden opgehoogd. De prijsindexering is nog niet bekend. In de begroting rekenen we daarom met een verwachte prijsindexering van twee procent (op alle posten behoudens personeelslasten).

De meerjarenbegroting 2020 - 2023 zal, behoudens de hiervoor genoemde prijscompensatie, niet verhoogd worden. Eerst vernieuwen wij, in samenspraak met de gemeenteraden en onze partners, onze Strategische Agenda; pas daarna komt aan de orde of bij een gewijzigd ambitieniveau een gewijzigde begroting nodig is. Dat is de juiste volgorde. Bij het berekenen van de gemeentelijke bijdrage worden de cijfers van het CBS gebruikt. Het CBS publiceert maandelijks de nieuwe inwoneraantallen. Voor de begroting 2020 hanteren we de CBS-opgave van het aantal inwoners per gemeente op 1 januari 2019. De in de bijlage opgenomen bijdrage per gemeente is gebaseerd op de cijfers van 2018. In januari wordt een herberekening gemaakt op basis van de dan bekende inwonersaantallen per 1 januari 2019.

### 4.2. MEERJARENRAMING 2020-2023

Uitgangspunt voor de Kadernota 2020-2023 is de meerjarenbegroting 2018, jaarschijf 2020. Behalve de inflatiecorrectie stellen wij zoals gezegd geen verhoging van de gemeentelijke bijdrage voor. In de berekening voor 2020 heeft er wel een actualisatie plaatsgevonden van de verwachte indexering over 2019 (van 2% naar gemiddeld 3%).

De gemeentelijke bijdragen aan Valleihopper zullen als separaat onderdeel opgenomen worden in de meerjarenbegroting. Bij de berekening van de budgetten zal dezelfde indexatie aangehouden worden als bij de regiobudgetten het geval is.



| UITWERKING BEGROTING REGIO FOODVALLEY 2020-2023 |                           |             |             |             |             |             |
|-------------------------------------------------|---------------------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|
| obv inwonersaantal 1-1-2018                     |                           | 2019        | 2020        | 2021        | 2022        | 2023        |
|                                                 | Jaarschijf                | € 1.074.000 | 1.095.000   | 1.118.000   | 1.141.000   | 1.202.001   |
|                                                 | Aanpassing indexatie 2019 |             | 8.000       | 12.000      | 20.000      |             |
|                                                 | Indexatie 2020            |             | 14.824      | 20.488      | 25.781      | 21.073      |
|                                                 | Nieuwe jaarschijf 2020    | € 1.074.000 | € 1.117.824 | € 1.150.488 | € 1.186.781 | € 1.223.074 |
|                                                 |                           |             |             |             |             |             |
|                                                 |                           |             |             |             |             |             |
| BIJDRAGE PER GEMEENTE AAN REGIOBEGROTING        |                           |             |             |             |             |             |
| Gemeente                                        |                           |             |             |             |             |             |
| Barneveld                                       |                           | € 181.971   | € 187.289   | € 193.197   | € 199.105   |             |
| Ede                                             |                           | € 363.638   | € 374.264   | € 386.070   | € 397.877   |             |
| Nijkerk                                         |                           | € 134.272   | € 138.196   | € 142.555   | € 146.914   |             |
| Renswoude                                       |                           | € 16.437    | € 16.917    | € 17.451    | € 17.985    |             |
| Rhenen                                          |                           | € 62.842    | € 64.678    | € 66.719    | € 68.759    |             |
| Scherpenzeel                                    |                           | € 30.945    | € 31.849    | € 32.854    | € 33.859    |             |
| Veenendaal                                      |                           | € 205.956   | € 211.974   | € 218.661   | € 225.348   |             |
| Wageningen                                      |                           | € 121.763   | € 125.321   | € 129.274   | € 133.227   |             |
| Totaal                                          |                           | € 1.117.824 | € 1.150.488 | € 1.186.781 | € 1.223.074 |             |

Nb. De berekening van de gemeentelijke bijdragen aan de Regiobegroting 2020 is gebaseerd op de inwonersaantallen 2018. De definitieve bijdrage wordt opgenomen in de Regiobegroting zelf, die na 29 maart 2019 aangeboden wordt aan de gemeenten van Regio Foodvalley.

| VALLEIHOPPER BIJDRAGE 2019 (I.V.M. AFLOPEN CONTRACT) |                  |                                |                    |                     |                          |                   |                    |
|------------------------------------------------------|------------------|--------------------------------|--------------------|---------------------|--------------------------|-------------------|--------------------|
|                                                      | Kosten Regie VAV | Kosten Regie Route-<br>vervoer | Kosten VAV         | Kosten routevervoer | Kosten beheer-<br>bureau | Klant<br>bijdrage | Totaal<br>bedrag   |
| Barneveld                                            | € 49.232         | € 44.086                       | € 321.162          | € 1.154.857         | € 22.902                 | € -46.576         | € 1.545.663        |
| Ede                                                  | € 99.837         | € 71.915                       | € 1.170.837        | € 1.883.882         | € 46.441                 | € -161.369        | € 3.111.543        |
| Nijkerk                                              | € 36.586         | € 28.243                       | € 362.599          | € 739.857           | € 17.019                 | € -56.997         | € 1.127.307        |
| Renswoude                                            | € 4.485          | € 4.192                        | € 22.259           | € 109.802           | € 2.086                  | € -3.177          | € 139.647          |
| Rhenen                                               | € 17.228         | € 0                            | € 186.073          | € 0                 | € 8.014                  | € -29.571         | € 181.744          |
| Scherpenzeel                                         | € 8.462          | € 6.275                        | € 64.009           | € 164.368           | € 3.936                  | € -9.738          | € 237.312          |
| Veenendaal                                           | € 56.670         | € 0                            | € 526.421          | € 0                 | € 26.361                 | € -74.413         | € 535.039          |
| Wageningen                                           | € 33.600         | € 25.762                       | € 325.968          | € 674.859           | € 15.630                 | € -51.235         | € 1.024.584        |
| <b>Totaal</b>                                        | <b>€ 306.100</b> | <b>€ 180.473</b>               | <b>€ 2.979.328</b> | <b>€ 4.727.625</b>  | <b>€ 142.389</b>         | <b>€ -433.076</b> | <b>€ 7.902.839</b> |

De tabel is gebaseerd op de concept begroting 2019 die in maart 2018 is vastgesteld. De definitieve begroting 2019 zal naar verwachting hoger uitvallen en moet nog worden vastgesteld.

| ACTUALISATIE WERKPROGRAMMA'S REGIO FOODVALLEY 2020 t.l.v gemeentebegrotingen |                  |                                     |                  |                             |                  |                   |
|------------------------------------------------------------------------------|------------------|-------------------------------------|------------------|-----------------------------|------------------|-------------------|
|                                                                              | 2019             | 2020 oud                            | 2020 nieuw       | 2021                        | 2022             | 2023              |
| <b>ECONOMIE</b>                                                              |                  |                                     |                  |                             |                  |                   |
| Kantoren/Visie                                                               | 0                | 0                                   | 0                | 0                           | 0                | 0                 |
| Monitoring Werklocaties                                                      | 15.000           | 15.000                              | 15.000           | 12.500                      | 12.500           | 12.500            |
| Leegstandsmonitor                                                            | 12.500           | 12.500                              | 12.500           | 12.500                      | 12.500           | 12.500            |
| Zakelijk Toerisme*                                                           | 0                | 0                                   | 0                | 0                           | 0                | 0                 |
| Actualisering PDV-GDV*                                                       | 15.000           | 5.000                               | 5.000            | 5.000                       | 5.000            | 5.000             |
| Acquisitie*                                                                  | 10.000           | 10.000                              | 10.000           | 10.000                      | 10.000           | 10.000            |
| Circulaire economie basisfinanciering*                                       | 95.000           | 95.000                              | 95.000           | 95.000                      | 95.000           | 95.000            |
| Actualisering RPW                                                            |                  |                                     | 50.000           |                             |                  |                   |
| Innovatiemonitor*                                                            | 50.000           | 50.000                              | 50.000           | 50.000                      | 50.000           | 50.000            |
| <b>totaal</b>                                                                | <b>197.500</b>   | <b>187.500</b>                      | <b>237.500</b>   | <b>185.000</b>              | <b>185.000</b>   | <b>185.000</b>    |
| <b>WERKGELEGENHEID</b>                                                       |                  |                                     |                  |                             |                  |                   |
| bijdrage Locus                                                               | 20.000           |                                     |                  |                             |                  |                   |
| Doorontwikkeling STAM                                                        | 88.000           | 88.000                              | 88.000           | 88.000                      | 88.000           | 88.000            |
| Doorontwikkeling WSP                                                         | 250.000          | 250.000                             | 250.000          | 250.000                     | 250.000          | 250.000           |
| Realisatie Banenafspraak                                                     | 250.000          | 250.000                             | 250.000          | 250.000                     | 250.000          | 250.000           |
| Jongeren en werk (JBM)                                                       |                  |                                     |                  |                             |                  |                   |
| Doorontwikkeling Ler en werken                                               | 100.000          | 100.000                             | 100.000          | 100.000                     | 100.000          | 100.000           |
| Bigday FoodValley 2018                                                       |                  |                                     |                  |                             |                  |                   |
| Communicatieopgave                                                           | 50.000           | 50.000                              | 50.000           | 50.000                      | 50.000           | 50.000            |
| Ggz en werk                                                                  |                  |                                     |                  |                             |                  |                   |
| Werkbudget AMR                                                               |                  |                                     |                  |                             |                  |                   |
| <b>totaal</b>                                                                | <b>758.000</b>   | <b>738.000</b>                      | <b>738.000</b>   | <b>738.000</b>              | <b>738.000</b>   | <b>738.000</b>    |
| <b>VOEDSEL &amp; EIWITTRANSITIE</b>                                          |                  |                                     |                  |                             |                  |                   |
| Basis financiering programma                                                 | 108.000          | 108.000                             | 168.000          | 108.000                     | 108.000          | 108.000           |
| Projecten: werkbudget                                                        | 50.000           | 50.000                              | 50.000           | 50.000                      | 50.000           | 50.000            |
| Projecten: cafeteria model*                                                  | 50.000           | 50.000                              | 50.000           | 50.000                      | 50.000           | 50.000            |
| <b>totaal</b>                                                                | <b>208.000</b>   | <b>208.000</b>                      | <b>268.000</b>   | <b>208.000</b>              | <b>208.000</b>   | <b>208.000</b>    |
| <b>ENERGIE</b>                                                               |                  |                                     |                  |                             |                  |                   |
| Programmastructuur Regionale Energiestr.*                                    | 50.000           | 50.000                              | 50.000           | 50.000                      | 50.000           | 50.000            |
| Bijeenkomsten, communicatie, monitoring*                                     | 30.000           | 30.000                              | 30.000           | 30.000                      | 30.000           | 30.000            |
| Projectbudget*                                                               | 29.000           | 29.000                              | 29.000           | 29.000                      | 29.000           | 29.000            |
| Energie-aanpak bedrijven                                                     |                  |                                     |                  |                             |                  |                   |
| Samenwerking energieloket*                                                   | 25.000           | 75.000                              | 25.000           | 80.000                      | 85.000           | 85.000            |
| Faciliteren energie-initiatieven                                             | 20.000           | 20.000                              | 20.000           | 20.000                      | 20.000           | 20.000            |
| <b>totaal</b>                                                                | <b>154.000</b>   | <b>204.000</b>                      | <b>154.000</b>   | <b>209.000</b>              | <b>214.000</b>   | <b>214.000</b>    |
| <b>RUIMTELIJKE ORDENING</b>                                                  |                  |                                     |                  |                             |                  |                   |
| Aanpak Luchtkwaliteit                                                        | 249.953          | 175.000                             | 175.000          | 125.000                     | 75.000           | 75.000            |
| Bloedluisonderzoek**                                                         | 140.000          |                                     |                  |                             |                  |                   |
| Manifest van Salentein                                                       | 250.000          | 150.000                             | 150.000          | 150.000                     | 150.000          | 150.000           |
| VAB                                                                          | 156.153          |                                     |                  |                             |                  |                   |
| Div RO thema's                                                               | 35.000           | 35.000                              | 35.000           | 35.000                      | 35.000           | 35.000            |
| <b>totaal</b>                                                                | <b>831.106</b>   | <b>360.000</b>                      | <b>360.000</b>   | <b>310.000</b>              | <b>260.000</b>   | <b>260.000</b>    |
| <b>WONEN</b>                                                                 |                  |                                     |                  |                             |                  |                   |
| Uitwerking thema's                                                           | 18.500           | 13.000                              | 13.000           | 10.000                      |                  |                   |
| Monitoring: stichting VGM                                                    | 30.000           | 32.500                              | 32.500           | 32.500                      |                  |                   |
| promotie                                                                     | 7.500            | 7.500                               | 7.500            | 7.500                       |                  |                   |
| statushouders                                                                | 7.000            | 7.000                               | 7.000            | 7.000                       |                  |                   |
| procesregisseur***/ visie op kwaliteit                                       | 40.000           |                                     |                  |                             |                  |                   |
| stelpost digitaal platform middenhuur                                        |                  | 10.000                              | 10.000           |                             |                  |                   |
| stelpost digitale transformatiekaart                                         |                  | optie: SGB                          | optie: SGB       |                             |                  |                   |
| stelpost opstellen Visie op wonen                                            |                  | 5.000                               | 5.000            | 18.000                      |                  |                   |
| <b>totaal</b>                                                                | <b>103.000</b>   | <b>75.000</b>                       | <b>75.000</b>    | <b>75.000</b>               | <b>pm</b>        | <b>pm</b>         |
| <b>MOBILITEIT</b>                                                            |                  |                                     |                  |                             |                  |                   |
| Uitvoering programma mobiliteit                                              | 50.000           | 50.000                              |                  | 50.000                      | 50.000           | 50.000            |
| (inter)nationaal bereikbaar (lobby en onderzoek)                             |                  |                                     | 30.000           |                             |                  |                   |
| Interne bereikbaarheid (onderzoek)                                           |                  |                                     | 30.000           |                             |                  |                   |
| Duurzaam en Gezond (onderzoek en projecten)                                  |                  |                                     | 15.000           |                             |                  |                   |
| Slim en Veilig (pilots en projecten)                                         |                  |                                     | 15.000           |                             |                  |                   |
| <b>totaal</b>                                                                | <b>50.000</b>    | <b>50.000</b>                       | <b>90.000</b>    | <b>50.000</b>               | <b>50.000</b>    | <b>50.000</b>     |
| <b>Totaal</b>                                                                | <b>2.301.606</b> | <b>1.822.500</b>                    | <b>1.922.500</b> | <b>1.775.000</b>            | <b>1.655.000</b> | <b>1.655.000</b>  |
| * komt beschikbaar na goedkeuring plan van aanpak                            |                  |                                     |                  |                             |                  |                   |
| ** waarvan 100.000 uit bijdragen van Ede en Barneveld                        |                  |                                     |                  |                             |                  |                   |
| *** waarvan 28.000 uit bijdragen provincies van Gelderland en Utrecht        |                  |                                     |                  |                             |                  |                   |
| <b>WERKPROGRAMMA'S BIJDRAGE 2020 PER GEMEENTE</b>                            | <b>ECONOMIE</b>  | <b>VOEDSEL &amp; EIWITTRANSITIE</b> | <b>ENERGIE</b>   | <b>RUIMTELIJKE ORDENING</b> | <b>WONEN</b>     | <b>MOBILITEIT</b> |
| Barneveld                                                                    | 38.663           | 43.628                              | 25.131           | 102.775                     | 5.698            | 14.651            |
| Ede                                                                          | 77.261           | 87.183                              | 50.219           | 145.773                     | 11.386           | 29.278            |
| Nijkerk                                                                      | 28.528           | 32.192                              | 18.543           | 35.599                      | 4.204            | 10.811            |
| Renswoude                                                                    | 3.492            | 3.941                               | 1.897            | 14.392                      | 515              | 1.323             |
| Rhenen                                                                       | 13.352           | 15.066                              | 8.678            | 16.885                      | 1.968            | 5.060             |
| Scherpenzeel                                                                 | 6.575            | 7.419                               | 4.273            | 8.736                       | 969              | 2.491             |
| Veenendaal                                                                   | 43.759           | 49.378                              | 28.443           | 20.911                      | 6.449            | 16.582            |
| Wageningen                                                                   | 25.870           | 29.193                              | 16.816           | 14.927                      | 3.812            | 9.804             |

Regio Foodvalley  
Postbus 9022  
6711 HK EDE

(0318) 680 667  
[info@regiofoodvalley.nl](mailto:info@regiofoodvalley.nl)  
[www.regiofoodvalley.nl](http://www.regiofoodvalley.nl)  
[www.foodvalley.nl](http://www.foodvalley.nl)



